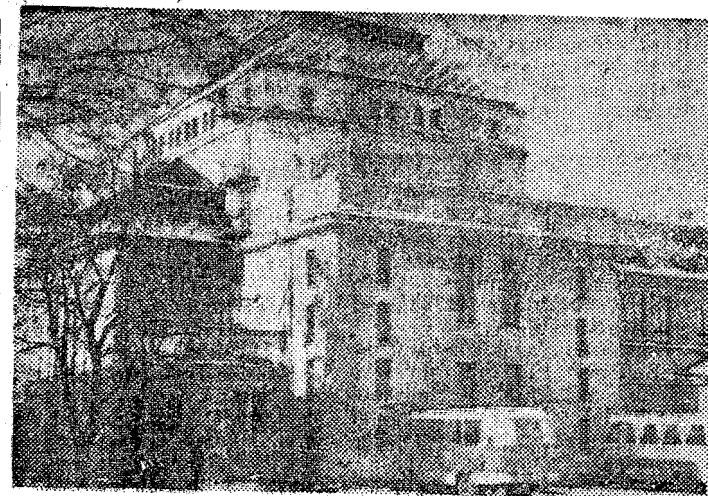

35 AASTAT TAGASI VALMIS RAKVERE TEATRIMAJA

1921. aastast peale tegutses Rakveres tubli ja elujõuline näiteseltskond — Rakvere Näitlejate Ring. Oma ruume ringil polnud. Nii proovideks kuj ka etendusteks üüriti käsitööliste poollagunenud seltsimaja, mille oli väike ja külm näitelava. Ringi aktiivse liikme Heinrich Meistri mälestustest loeme: «Kujutlegem lähikaudu 7—8 m² põrandapinnaga, tuult ja tuisku läbilaskvate tädisseintega ruumi, mis oli varustatud väikese ümmarguse raudahjuga ja mida mürgitasid samas asuva käimla haisud. Mõneastmeline trepilõgu viis tegelastoast alaliselt külmale lavale... Lavale julgeti minna alles siis, kui tegelaste toas raudahi juba hõõgus ja oli alla neelatud tubli kogus kuumusest hõõguvat teeyett.»

Näitlejate ringi väikesearvuline tegelaskond ei olnud suurteline uut, korrallikku hoonet ehitama.

Rakveres aga tegutses suur ja majanduslikult kindlustatuna Rahvamaja ja Hariduse Selts, mille eesotsas seisis kiritaanik Jakob Liiv, 1927. aastal võttis-

ki see selts plaani ajakohase teatrimaja ehitamise. Kuulutati välja hoone projektide võistlus. Pöörduti teiste seltside ja ühingute poole üleskutsega jõudmööda ehitust toetada. Otsekõne löi ettevalmistustele kaasa Rakvere Näitlejate Ring.

Algus summade kogumine. See oli suur ja raske töö. Korjanduslehtedega käidi perest peresse annetusi kogumas. Esimese annetuse — 10 krooni — tegi Rakvere vanim juuksur, tuntud seltsitegelane Adolf Janov. 1928. aastal korraldati teatrimaja ehitamise heaks esimene rahaline loterii. Müügile lasti 30 000 ühekroonist piletit. Teatrimaja fondi läks ka seltsi peoõhtute sissetulek. Pärts korralliku summa löid sisse Rakvere Näitlejate Ringi etendused. Mitmel korral kohtusid Rahvamaja ja Hariduse Seltsi tegelased Rakvere Näitlejate Ringi liikmetega jalgpallilahiinguis. Kusjuures kõik mängijad olid kõstumeeritud. Lõpmulikult oli sellistel võistlustel publikut rohkem kui kassa suurem kui tavaliselt. Teatrimaja projekti tegi arhitekt J. Ostrat. Projekti kin-

nitas linnavalitsus 19. novembril 1928. a. Hoone tegelik ehitamine algas 1929. aasta jaanuaris kivivedamise talgutega. Nimelt ostis selts Kunda—Äru paemurrust vajaliku hulga paasi, mis toimetati rongiga Rakvere jaama. Siit vedasid selle linna ja ümberkaudsete külade hobuseomanikud talgute korras juba ehitusplatsile. Esimene talgupäev oli 27. jaanuaril. Nädamaa Teatajas» sütitav üleskutse: «Kivi kandma!» Ja lõpepoolest, talgulisi tuli kokku hulgaliselt,

28. juulil 1929 pandi teatrimajale pidulikult nurgakivi. Sellele, meie linna elus nii tähtsale sündmusele kogunes üle tuhande inimese. Vasknõu dokumentidega, samuti esimese kivi asetaja paigale hoone ehituse initsiaator Jakob Liiv. Peetj kõnesid, öeldi tervitussõnu.

Siitpeale hakkasid müürid kiiresti kerkima. Juba sama aasta detsembri alguseks olid seinad üleval, 1930. aasta jaanuaris püstitati sarikad ja veebruaris-märtsis kaeti katus kividega. Siis aga hõõgalt alanud ehitustöö katkes. Seltsi kogutud

summad olid läbi, loodetud toetus vabariigi valitsuselt jäi saamata. Seltsil lüüsisid suured võlad. Teatrimaja aknad-uksed löödi laudadega kinni ja nii seisid tellingutes müürid tervelt üheksa aastat.

Uuesti hakkas asi nihkuma alles 1938. aastal, millal ehitustööde lõpetamise võttis enda peale linnavalitsus. Selleks ajaks oli esialgne projekt vananenud. Lõpetamiseks vajaliku projekti tegi nüüd arhitekt T. Mikkelsen. See kinnitati 15. septembril 1938.

Tööd läksid lahti 1939. aasta 15. veebruaril ja kestsid kolm päeva vähem kui aasta, 12. veebruaril 1940 võeti valmis maja vastu.

Nii oli Rakvere saanud endale tolle aja kohta avara ja moodsa teatrimaja. Selle pidulik avamine leidis aset 24. veebruaril ja paljude suureks meelepahaks mitte teatriõhtuga, vaid aktuse ja balliga. Alles järgmisel õhtul, 25. veebruaril anti hoones esimene etendus: Rahvamaja ja Hariduse Seltsi ja Rakvere Näitlejate Ringi ühinenud näitetrupp

esitas A. Kitzbergi «Tuulte pöörises».

Mis saab aga edasi? See küsimus oli päevakorral veel tükk aega. Rakveres oli niisiis ühelt poolt linnavalitsusele kuuluv korrallik teatrimaja, teiselt poolt Rahvamaja ja Hariduse Seltsi juures küllalt tugev näitetrupp. Teatrit aga veel polnud.

«Virumaa Teataja» veergudel võttis neil päevil teatriküsimuses sõna Osvald Tooming: «Oma-teatri loomine on kindlasti raske ülesanne ning selle juurde tuleb asuda täie veendumuse, andumuse ja ettevõtlikkusega. See on aga ülesanne, millele meid otse kohustab uus valminud hoone.» Ja veel: «Palju on räägitud palgalisest näitejuhust. Isegi Rakvere poolkutselisest teatrist. Küsimuse otsustamine on lükatud aastast aastasse. hooajast hooajale edasi. Mida oodates? Kui täitub teatrimajal teine 10 aasta juubel!»

Nii kaua siiski enam oodata ei tulnud. Rakvere Teater sündis veel sama, 1940. aasta sügisel.

O. KIRSS